

**IZVJEŠTAJ O RADU PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA
BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2023. GODINU**

SARAJEVO, JANUAR 2024.

Sadržaj

Poglavlje I. Uvodna riječ parlamentarnog vojnog povjernika BiH.....	1
Poglavlje II. Aktivnosti Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH.....	3
Odjeljak A. Postupanje po pritužbama.....	3
1. Pritužbe u vezi s prijemom po preporuci komandanta u početni čin podoficira.....	4
2. Pritužbe koje se odnose na mogućnost postavljenja na viša formacijska mjesta.....	5
3. Pritužbe u vezi s pitanjem naknada koje nemaju karakter plaće.....	6
4. Vođenje disciplinskih postupaka.....	7
5. Pritužbe u vezi sa izborom kandidata za usavršavanje i školovanje.....	8
6. Ostale pritužbe.....	8
Odjeljak B. Pružanje pravne pomoći.....	11
Odjeljak C. Najavljene i nenajavljene posjete jedinicama i komandama Oružanih snaga BiH.....	12
Poglavlje III. Ostale aktivnosti koje je parlamentarni vojni povjernik BiH realizirao u 2023. godini.....	14

POGLAVLJE I.

UVODNA RIJEČ PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BiH

U skladu s članom 5. stav (1) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), parlamentarni vojni povjerenik Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: vojni povjerenik) podnosi Parlamentarnoj skupštini BiH Izvještaj o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2023. godinu.

Shodno članu 1. stav (2) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH, pozicija vojnog povjerenika ustanovljena je s ciljem jačanja vladavine prava, zaštite ljudskih prava i sloboda profesionalnih vojnih lica i kadeta u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu odbrane BiH, kako je to garantirano Ustavom BiH i međunarodnim sporazumima u njegovom dodatku. Ured vojnog povjerenika nezavisno je tijelo Parlamentarne skupštine BiH s nadležnošću za: a) istraživanje specifičnih pitanja po uputstvu Parlamentarne skupštine BiH i Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH. Uputstva se mogu izdati samo ako se pitanje ne razmatra u okviru djelovanja Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH, a vojni povjerenik može i sam zatražiti da Zajednička komisija za odbranu i sigurnost BiH izda uputstva za istraživanje specifičnih pitanja; b) preduzimanje aktivnosti na osnovu vlastite procjene kada u obavljanju svojih nadležnosti dobije informacije od članova Parlamentarne skupštine BiH ili razmatranjem pritužbi vojnih lica i kadeta, te na bilo koji drugi način uoči okolnosti koje upućuju na kršenje ljudskih prava i sloboda vojnih lica i kadeta.

Pravni okvir djelovanja vojnog povjerenika definiran je članom 1. stav (3) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), u kojem je navedeno:

“Na sva pitanja organizacije i upravljanja te druga pitanja značajna za rad vojnog povjerenika čija je pozicija uspostavljena ovim zakonom i odnosa prema pravnim i fizičkim licima, u mjeri u kojoj nisu propisana ovim zakonom, primjenjuju se Zakon o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine i Zakon o upravi.”

Shodno citiranoj odredbi, pravni okvir djelovanja vojnog povjerenika čine: Zakon o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), Zakon o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12, 6/13 i 19/16), Zakon o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02, 102/09 i 72/17), te Poslovnik o radu parlamentarnog vojnog povjerenika Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 8/10).

Polazeći od stava izraženog u Preporuci Parlamentarne skupštine Vijeća Evrope, broj 1742/2006 (Ljudska prava pripadnika Oružanih snaga, čl. 2. i 4.) da su „pripadnici oružanih snaga građani u uniformi koji moraju uživati ista osnovna prava, uključujući ona u Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima i revidiranoj Evropskoj socijalnoj povelji, i istu zaštitu svojih prava i dostojanstva kao svaki drugi građanin u granicama nužnosti vojne službe“, vojni povjerenik je, djelujući na osnovu pritužbi profesionalnih vojnih lica i posjeta komandama i jedinicama Oružanih

snaga BiH, nastojao uticati na Ministarstvo odbrane BiH i nadležne u sistemu Oružanih snaga BiH da pristupe otklanjanju uočenih kršenja ljudskih prava.

Rad vojnog povjerenika temelji se, osim na postupanju po pritužbama i posjetama kasarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH, i na pružanju pravne pomoći profesionalnim vojnim licima.

Dakle, vojni povjerenik je u izvještajnom periodu posebnu pažnju posvetio primjeni instituta "posredovanja", u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, te je kroz segment pružanja pravne pomoći profesionalnim vojnim licima uticao na otklanjanje uočenih kršenja njihovih prava bez provođenja istražnog postupka.

Također, realizirane su i terenske posjete komandama i jedinicama OSBiH, u skladu s Planom rada za 2023. i na osnovu iskazane potrebe. Tokom ovih posjeta, osim razgovora s komandantima, uvijek se organiziraju susreti i razgovori posebno sa svim kategorijama profesionalnih vojnih lica, jer svaka kategorija: vojnici, podoficiri i oficiri, imaju svoje specifične potrebe i izazove s kojima se suočavaju u svakodnevnom radu. Sastavni dio svake posjete je i obilazak svih prostorija u kojima žive i rade profesionalna vojna lica što uključuje: učionice, trpezarijske blokove, spavaonice, stražarska mjesta, dvorišni krug lokacije, toalete, pri čemu se na svakoj lokaciji posebno utvrđuje da li su obezbijedene zasebne prostorije, po standardima rodne ravnopravnosti, za pripadnice Oružanih snaga BiH.

Ovakva praksa nije uvijek imala pozitivan odjek među odgovornim u Ministarstvu odbrane BiH i Oružanih snaga BiH, ali je cilj vojnog povjerenika uvijek bio jasan: na licu mjesta, a ne iz papira, uvjeriti se u kakvim uslovima žive i rade pripadnici Oružanih snaga BiH, s kojim se teškoćama susreću, te šta se u tom pravcu može unaprijediti.

Kao poseban uspjeh u izvještajnom periodu mora se istaći unapređenje transparentnosti mnogih procesa u Ministarstvu odbrane BiH i Oružanim snagama BiH. Što su procesi transparentniji i rezultati rada onih koji odlučuju vidljiviji, time se više jača povjerenje u profesionalizam Oružanih snaga BiH, te smanjuje prostor za nezadovoljstvo i žalbe. Tokom svog rada vojni povjerenik uvijek ističe da principi jednakih mogućnosti, zakonitosti i transparentnosti, moraju biti imperativ u procesu vođenja karijere profesionalnih vojnih lica.

Tokom izvještajnog perioda Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH imao je profesionalnu saradnju s Ministarstvom odbrane BiH, Zajedničkim štabom Oružanih snaga BiH (u daljnjem tekstu: Zajednički štab OSBiH) i Generalnim inspektoratom Ministarstva odbrane BiH (u daljnjem tekstu: Generalni inspektorat). Također, treba spomenuti i dobru saradnju s Institucijom ombudsmena za ljudska prava BiH koja se ostvaruje razmjenom predmeta shodno nadležnosti jedne i druge institucije za njihovo rješavanje, a s ciljem unapređenja kvaliteta zaštite ljudskih prava i sloboda.¹

¹ Saradnja se realizira na osnovu Smjernica o osnovama saradnje parlamentarnog vojnog povjerenika BiH s Institucijom ombudsmena za ljudska prava BiH, broj: 01, 02-34-6-1429/09 od od 24.12.2009.

Na kraju, vojni povjerenik sa zadovoljstvom ističe izuzetnu saradnju sa Zajedničkom komisijom za odbranu i sigurnost BiH.

POGLAVLJE II.

AKTIVNOSTI UREDA PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BOSNE I HERCEGOVINE

Odjeljak A. Postupanje po pritužbama

U kontekstu provođenja parlamentarne kontrole rada i drugih pitanja u oblasti zaštite ljudskih prava i sloboda u vezi s vojnim licima i kadetima u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu odbrane BiH, svako profesionalno vojno lice ili kadet u Oružanim snagama BiH ima pravo neposredno kontaktirati s vojnim povjerenikom, te podnijeti pritužbu. U izvještajnom periodu najveći broj postupaka i istraga otvoren je na osnovu pritužbi profesionalnih vojnih lica (u daljnjem tekstu: PVL). Osim postupanja po pritužbama, vojni povjerenik ovlašten je da postupa po službenoj dužnosti kada u provođenju svojih nadležnosti dobije informacije ili uoči okolnosti koje upućuju na kršenje ljudskih prava i sloboda profesionalnih vojnih lica i kadeta.

Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH je tokom 2023. godine² djelovao u 31 postupku pokrenutom po pritužbama profesionalnih vojnih lica, te u 29 postupaka pokrenutih po zahtjevu za pružanje pravne pomoći, što su ukupno 60 postupaka³.

U izvještajnom periodu postupci po pritužbama i zahtjevima za pružanje pravne pomoći okončani su u 59 predmeta, dok je postupak u jednom predmetu u toku.

Tokom 2023. godine najveći broj postupaka u Uredu vojnog povjerenika BiH vođen je u sljedećim oblastima:

- 1. pritužbe u vezi s prijemom po preporuci komandanta u početni čin podoficira,**
- 2. pritužbe koje se odnose na mogućnost postavljenja na viša formacijska mjesta,**
- 3. pritužbe u vezi s pitanjem naknada koje nemaju karakter plaće,**
- 4. vođenje disciplinskih postupaka,**
- 5. pritužbe u vezi sa izborom kandidata za usavršavanje i školovanje,**
- 6. ostale pritužbe.**

² I tokom 2023. godine zaprimljen je manji broj pritužbi profesionalnih vojnih lica iz dva razloga:

1. zbog obustavljanja učešća pripadnika Oružanih snaga BiH u Misiji mira u Islamskoj Republici Afganistan,
2. zbog preventivnog djelovanja u postupku praćenja realizacije konkursne procedure za prijem u Oružane snage BiH.

³ U ovom izvještajnom periodu pritužbe i zahtjevi za pravnu pomoć više su bile usmjereni na sistemska rješenja, te su obuhvatali određene grupacije PVL-a ili ih je podnijelo više lica, ali su objedinjavani u jedinstven postupak.

U nastavku dajemo pregled pojedinačnih slučajeva za svaku navedenu oblast, a koji svojim sadržajem najbolje objašnjavaju predmetnu problematiku, te značajem upućuju na sistemske probleme koji obuhvataju sva profesionalna vojna lica.

1. Pritužbe u vezi s prijemom po preporuci komandanta u početni čin podoficira

U izvještajnom periodu bio je povećan broj pritužbi u vezi s predmetnim pitanjem jer je Ministarstvo odbrane BiH tokom 2023. intenziviralo prijem profesionalnih vojnih lica u početni čin podoficira po preporuci komandanta, s ciljem da se najboljim profesionalnim vojnim licima u kategoriji vojnika pruži prilika da promijene kategoriju u podoficira.

Tako je u predmetu broj: UP1/05/3-37-4-47/22 vojni povjerenik provodio istragu po pritužbi A.K. u vezi s nepravilnostima prilikom odabira kandidata za prijem u kategoriju podoficira na prijedlog komandanta bataljona. Nepravilnosti su se odnosile na osporavanje diplome o stečenoj stručnoj spremi.

U dostavljenim odgovorima Zajednički štab OSBiH je, uz ostalo, istakao da kandidatkinja nije predložena ni na jedno upražnjeno formacijsko mjesto, te da ne ispunjava uslove u pogledu stručne spreme.

Tokom zajedničke istrage s Generalnim inspektoratom MOBiH, te na osnovu svih prikupljenih činjenica i dokaza utvrđeno je da je pritužba imenovane osnovana. Vojni povjerenik se očitovao prema Zajedničkom štabu OSBiH uz navođenje činjenice da je imenovana bila predložena, da navodi Zajedničkog štaba OSBiH ne odgovaraju činjeničnom stanju, te je izričito skrenuta pažnja da zvanični dokumenti ovlaštenih ustanova ne mogu biti predmet ličnog, proizvoljnog preispitivanja, mimo zakonskih procedura. S Generalnim inspektoratom usaglašeno je da se **izda preporuka** prema kojoj se imenovana treba uvrstiti na spisak za prijem u početni čin podoficira jer ispunjava sve propisane uslove.

Podnositeljica pritužbe obavijestila je vojnog povjerenika da je preporuka izvršena, te da je upućena na osnovnu obuku, i s danom 28. 4. 2023. primljena u profesionalnu vojnu službu u početnom činu podoficira na formacijsko mjesto za koje je i predložena.

Osnovanost pritužbe utvrđena je i u drugim slučajevima, jer shodno odedbi člana 14. stav (5) Pravilnika o prijemu u vojnu službu ("Službeni glasnik BiH", br. 23/18, 42/21 i 54/22) u kome je navedeno da "prednost pri predlaganju ima kandidat iz roda i službe za popunu upražnjelog formacijskog mjesta", nisu predloženi kandidati iz roda pješadije, koji su imali prednost u odnosu na kandidate koji nisu bili ovog roda. Ministarstvo odbrane BiH obavezalo se da će uočene propuste analizirati, te u narednom ciklusu prijema po preporuci komandanta razmatrati imenovane kandidate.

Poseban problem koji se javio kod kandidata koji su primljeni u kategoriju podoficira bio je slučaj nemogućnosti prijave kandidata s mjestom prebivališta u Federaciji BiH na evidenciju službi za zapošljavanje. Ovaj problem nastupio je usljed povećanja osnovice za obračun plaće, čime je prekoračen zakonski osnov na temelju kojeg se mogla izvršiti prijava na evidencije službi za zapošljavanje.

Naime, kandidati koji se nalaze na osnovnoj obuci nemaju zasnovan radni odnos, te im se, u slučaju prijema iz kategorije profesionalnih vojnih lica, prekida ugovor o profesionalnoj vojnoj službi. Kandidati koji su ispunili uslove za prijem u početni čin podoficira/oficira zaključuju ugovor o osnovnoj obuci s definiranim pravima i obavezama. Sastavni dio ugovora je i naknada, koja se isplaćuje kandidatima na

osnovnoj obuci i obuhvata troškove lične higijene, troškove prijevoza za vikend, kada imaju slobodan vikend, te druge troškove koji nastanu u toku obuke. Shodno članu 29. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine, definiran je iznos naknade u visini 25% od osnovne plaće početnog radnog mjesta u zavisnosti od toga za koju se kategoriju kandidat obučava. Konkretno, taj iznos za obuku vojnika iznosi 210 KM, za obuku podoficira 232 KM, te za obuku oficira 315 KM.

Kandidati koji se nisu mogli prijaviti na evidenciju službi za zapošljavanje nisu mogli ostvariti novčanu naknadu u periodu nezaposlenosti, na koju imaju pravo, te pravo na zdravstveno osiguranje.

Na traženje vojnog povjerenika, Ministarstvo odbrane BiH dostavilo je potrebne informacije, te između ostalog i to da je "7. 9. 2023. održan radni sastanak u prostorijama Federalnog zavoda za zapošljavanje u vezi s predmetnim pitanjem, te su se u tom pogledu obje strane aktivno uključile i preuzele obavezu kod razmjene dodatnih podataka i materijala s ciljem sticanja statusa nezaposlenih lica i prava koja im pripadaju, uključujući i prijave na Zavod zdravstvenog osiguranja u Federaciji BiH."

Shodno navedenom, vojni povjerenik smatra da je neophodno pristupiti izmjeni zakonskih i podzakonskih propisa kojim bi se reguliralo da se licima koja su jednom primljena u profesionalnu vojnu službu Oružanih snaga BiH, promjenom kategorije vojnik – podoficir – oficir ne prekida ugovorni i radni odnos za vrijeme trajanja osnovne obuke.

2. Pritužbe koje se odnose na mogućnost postavljenja na viša formacijska mjesta

Razmatrajući pritužbe grupirane u ovu oblast vojni povjerenik je, postupajući po pritužbi, broj UP1/05/03-37-3-32/23, konstatirao da je pritužba osnovana, a odnosila se na povredu člana 26. stav (5) Pravilnika o profesionalnom razvoju i upravljanju karijerom profesionalnih vojnih lica ("Službeni glasnik BiH", broj 34/19) prilikom postavljenja na FM oficir za planiranje i obuku u operacijama uništavanja NUS – Odsjek za uništavanje NUS – Odjeljenje za uništavanje NUS – Operacije – OKOSBiH.

S tim u vezi, vojni povjerenik uputio je Zaključak kojim je podsjetio Zajednički štab Oružanih snaga BiH i Ministarstvo odbrane BiH na to da su obavezni propise tumačiti i primjenjivati u cijelosti, bez selektiranja normi prema ličnom nahođenju pojedinaca, odnosno bez selektiranja kojim će se direktno pogodovati nekim pojedincima, što je u suprotnosti s principom "jednakih mogućnosti".

Primjena člana 26. Pravilnika o profesionalnom razvoju i upravljanju karijerom profesionalnih vojnih lica ("Službeni glasnik BiH", broj 34/19) podrazumijeva i primjenu stava (5) kojim je definirana "prednost za postavljenje".

Naime, u pritužbi profesionalnog vojnog lica istaknuto je da je prilikom postavljenja za vršioca dužnosti na upražnjeno formacijsko mjesto prekršen član 26. stav (5) Pravilnika o profesionalnom razvoju i upravljanju karijerom profesionalnih vojnih lica, te da je u tom postupku imenovani diskriminiran.

Parlamentarni vojni povjerenik o predmetnom pitanju zatražio je informaciju od Generalnog inspektorata MOBiH, koja je dostavljena aktom broj: IGAR 05-03-32-1-130-11/23 od 3. 8. 2023.

Generalni inspektorat MOBiH utvrdio je osnovanost pritužbe, te je u tom pravcu izdata i preporuka.

Vojni povjerenik smatra da nije prihvatljivo obrazloženje Zajedničkog štaba OSBiH, akt broj: 16-08-50-36-209/23 od 20. 6. 2023, prema kojem je kapetan A.M. postavljen na upražnjeno formacijsko mjesto za period od 15. 5. 2023. do 21. 7. 2023. u skladu s članom 132. Zakona o službi u OSBiH i članom 26. st. (4) i (6) Pravilnika o profesionalnom razvoju i upravljanju karijerom profesionalnih vojnih lica, pri čemu je izostavljanjem primjene stava (5) oštećen major E.M., tim prije što se ovaj stav brojčano nalazi između st. (4) i (6).

S obzirom na kvalifikacije majora E.M, a koje su dostavljene u prilogu, jasno je da je i imenovani imao puni kapacitet da odgovori potrebama službe.

Vojni povjerenik ponovo skreće pažnju na neprihvatljivu praksu da se propisi tumače i primjenjuju selektivno jer to stvara pravnu nesigurnost, te uzrokuje diskriminaciju među profesionalnim vojnim licima.

Vojni povjerenik zatražio je da bude osigurano da se Pravilnik o profesionalnom razvoju i upravljanju karijerom profesionalnih vojnih lica u potpunosti primjenjuje, u skladu s principima zakonitosti u radu, te jednakih mogućnosti za sve pripadnike Oružanih snaga BiH.

Ostale pritužbe odnosile su se na preliminarne rang-liste uspješnosti, te postavljenja na više formacijsko mjesto u skladu s tim listama. U ovom segmentu Ministarstvo odbrane BiH unaprijedilo je procese transparentnosti, te je u skladu s tim i većina ovih pritužbi bila nesnovana.

3. Pritužbe u vezi s pitanjem naknada koje nemaju karakter plaće

U skladu s pritužbama upućenim vojnom povjereniku, koje su se odnosile na potrebu povećanja iznosa naknade za učešće pripadnika Oružanih snaga BiH u operacijama mira, vojni povjerenik je, cijeneći njihovu opravdanost, uputio zahtjev Ministarstvu odbrane BiH da u Vijeću ministara BiH inicira izmjenu Odluke o novčanim naknadama za angažman pripadnika Ministarstva odbrane i Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u operacijama podrške miru i drugim aktivnostima u inozemstvu ("Službeni glasnik BiH", broj 79/12) u pravcu povećanja iznosa za dnevnu novčanu naknadu za angažman.

Shodno općim ekonomskim pokazateljima, kako u zemlji, tako i u inozemstvu, vojni povjerenik smatra da su zahtjevi profesionalnih vojnih lica osnovani.

Uredu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH obratila se grupa deminera kojima već pet mjeseci nisu uručena rješenja o pripadajućim naknadama, odnosno nisu im isplaćene naknade koje uključuju odvojeni život, putne troškove, te naknade za smještaj, a što im već uzrokuje ozbiljne finansijske probleme jer sve navedene naknade pokrivaju vlastitim sredstvima.

Vojni povjerenik je u vezi s predmetnim pitanjem zatražio očitovanje Zajedničkog štaba OSBiH, koji je u svom odgovoru istakao "da je problem sa izradom i distribucijom navedenih rješenja nastao zbog promjene mjesta službe pripadnika deminerske čete, kao i velikog broja zahtjeva za

priznavanjem prava na naknade koje nemaju karakter plaće od strane drugih pripadnika brTP, u vremenskom periodu kada su postojali određeni problemi s popunjenošću sekcije za personalne poslove brigade, kao i problemi s funkcioniranjem sistema elektronske pisarnice. **Također, u odgovoru je navedeno da se "rješavanju problema pristupilo odmah po saznanju za njih, angažiranjem svih raspoloživih sredstava."**

4. Vođenje disciplinskih postupaka

Kada su u pitanju pritužbe koje se odnose na vođenje disciplinskog postupka, vojni povjerenik ne upušta se u meritum predmeta jer je sudionicima disciplinskog postupka dat širok spektar pravne zaštite, te u tom kontekstu vojni povjerenik izričito prati poštivanje propisanih procedura. U izvještajnom periodu povećan je broj prijava koje su se odnosile na neprimjereno oglašavanje profesionalnih vojnih lica na društvenim mrežama, te je u skladu s tim povećan i broj disciplinskih postupaka.

Vojni povjerenik izdao je preporuku kojom je od Generalnog inspektorata MOBiH zatražio da kadetima i profesionalnim vojnim licima, prilikom posjeta kasarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH, skrene dužnu pažnju o vrsti informacija koje mogu objavljivati na društvenim mrežama.

Poštujući slobodu govora i izražavanja, pravo na privatnost kao i druga prava zagwarantirana Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, vojni povjerenik u ovom segmentu preporučuje da se zbog specifičnosti poslova i radnih zadataka koje obavljaju, kao i dužnosti koje obavljaju, kadeti i profesionalna vojna lica suzdrže od objavljivanja informacija koje su usko vezane za obavljanje službene dužnosti ili izvršenje bilo kojeg radnog zadatka, a posebno komentara s političkom, vjerskom, etničkom ili drugom pozadinom, a što je u suprotnosti sa zakonskim i podzakonskim aktima u sklopu Oružanih snaga BiH i Ministarstva odbrane BiH.

Iako su profesionalna vojna lica građani u uniformi, i kao takvima su zagwarantirana sva ljudska prava i osnovne slobode, ipak postoje određena ograničenja koja su vezana za profesionalnu vojnu službu, a koja se podjednako odnose i na sva druga uniformirana lica, uključujući i policijske službenike. U ova ograničenja svakako spada i način komuniciranja profesionalnih vojnih lica na društvenim mrežama, medijski istupi, te zabrana *angažiranja u bilo kojoj vrsti aktivnosti političkih stranaka*.

S obzirom na učestale prijave koje se odnose na djelovanje profesionalnih vojnih lica na društvenim mrežama, odnosno učešće u aktivnostima političkih stranaka, vojni povjerenik smatra da je potrebno svim pripadnicima Oružanih snaga BiH skrenuti pažnju na norme koje su dužni poštivati i tokom vršenja vojne službe i u slobodno vrijeme.

Također, vojni povjerenik poziva Generalni inspektorat MOBiH da u vezi s ovim pitanjem profesionalnim vojnim licima skrene pažnju na odredbe Pravilnika o vojnoj disciplini i disciplinskom postupku, te sankcijama koje mogu biti izrečene.

S obzirom na navedeno, te potrebu da se ubuduće preveniraju ove pojave, a koje neminovno dovode do narušavanja međuljudskih odnosa, vojni povjerenik je zatražio od Generalnog

inspektorata MOBiH da, kao i do sada, profesionalno pristupi realizaciji Preporuke s ciljem zaštite ugleda i integriteta Oružanih snaga BiH.

Na osnovu navedene preporuke, Generalni inspektorat MOBiH organizirao je radionicu o temi: "Izrada smjernica za korištenje društvenih medija i online prostora od strane pripadnika Ministarstva odbrane BiH i Oružanih snaga BiH", na kojoj je pripremljen Nacrt smjernica.

5. Pritužbe u vezi s izborom kandidata za usavršavanje i školovanje

Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH zaprimio je pritužbu u vezi s nepravilnostima prilikom upućivanja kandidata na Ratnu školu u Republici Francuskoj za školsku 2023 -2024. Na osnovu prikupljenih dokaza, te analizom dostavljene dokumentacije, vojni povjerenik utvrdio je da je Ministarstvo odbrane BiH postupilo u skladu s važećim zakonskim i pozakonskim aktima prilikom odabira kandidata.

Također, ističu se i pritužbe prilikom odabira kandidata na osnovne i napredne kurseve vojne policije. Tokom istrage utvrđeno je da je prednost za stručno-specijalističku obuku za vojnike Vojne policije data kandidatima koji su ispunjavali uslov "b) sportista, prednost poznavanje borilačkih vještina", što je bilo u skladu s Naredbom o izboru kandidata.

Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH zaprimio je pritužbu o odabiru kandidata za napredni kurs oficira Vojne policije - MP CCC u Sjedinjenim Američkim Državama po IMET programu za 2024. godinu (u daljnjem tekstu: školovanje).

Vojni povjerenik zatražio je od Generalnog inspektorata MOBiH da utvrdi i dostavi informacije o sljedećem:

1. da li je određivanje F.G. za rezervnog kandidata za školovanje izvršeno suprotno odredbama člana 7. st. (1) i (3) i člana 31. stav (3) Pravilnika o školovanju i usavršavanju profesionalnih vojnih lica?
2. da li lice koje je određeno za osnovnog kandidata u formalno-pravnom smislu ima prednost u odnosu na podnosioca pritužbe?

Posebno je bitno istaći da je imenovani 2019. godine već pohađao osnovni kurs za oficire vojne policije u sklopu istog programa i to sa izuzetnim uspjehom.

Također, s obzirom na to da su u dopisu podnosioca pritužbe navedene činjenice koje u bitnim dijelovima osporavaju činjenice navedene u aktu Zajedničkog štaba broj: 16-08-33-2-203-92/23 od 1. 11. 2023, vojni povjerenik zatražio je od Generalnog inspektorata da se ponovo provjere navodi, te utvrdi da li je prijava osnovana.

6. Ostale pritužbe

Među ostalim pritužbama ističu se **prijave s većeg broja lokacija Oružanih snaga BiH, u vezi s problemima grijanja u kasarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH.** U skladu sa ustaljenom

praksom za prikupljanje podataka prije početka grijne sezone, vojni povjerenik zatražio je od Ministarstva odbrane BiH i Zajedničkog štaba OSBiH informaciju o preduzetim aktivnostima u pravcu osiguranja grijanja u kasarnama i jedinicama OSBiH.

Naime, Ured vojnog povjerenika BiH je, s ciljem provjere trenutnog stanja, zatražio informaciju o tome da li su otklonjeni svi uočeni nedostaci iz prethodne sezone kako bi se osigurao normalan početak nove grijne sezone na svim lokacijama OSBiH, te da li je nabavljena dovoljna količina energenata.

Zajednički štab OSBiH dostavio je tražene informacije aktom broj: 16-09-03-28-131-69/23 od 12.10.2023, u kojem je, između ostalog, navedeno sljedeće:

- trenutno nema važećeg ugovora za osnovno održavanje, servisiranje, remont i sanaciju termoenergetskih postrojenja (TEP) u krugu lokacija OSBiH. Odlukom MOBiH broj: JN1-11-03-26-191-3/23 od 14.8.2023. pokrenuta je procedura ugovaranja. Prema informacijama Odsjeka za ugovaranja SniL MOBiH, otvaranje ponuda za predmetnu nabavku je 30.10.2023. U međuvremenu, izvršena je defektaža TEP-a na lokacijama OSBiH i izrađeni su potrebni zahtjevi za održavanje, servisiranje i sanaciju TEP-a. Međutim, zbog nedostatka važećih ugovora osnovni pregledi, servisi i sanacije TEP-a trenutno nisu izvršeni, te će na osnovu toga većina lokacija OSBiH dočekati grijnu sezonu nespremna;
- zbog neizvršenja pregleda i servisiranja gorionika kotlova na tečno gorivo, te pregleda stanja opreme pod pritiskom termoenergetskog postrojenja na 27 lokacija nije moguće započeti grijnu sezonu;
- zbog neizvršenja pregleda i servisiranja gorionika kotlova na TNP, atestiranja sigurnosnih ventila, te pregleda stanja opreme pod pritiskom od strane ovlaštenih lica na 10 lokacija nije moguće staviti u funkciju termoenergetska postrojenja i započeti grijnu sezonu;
- na lokaciji kasarne "Adil Bešić" u Bihaću neće biti moguće uspostaviti rad sistema za zagrijavanje zbog toga što je kotlovima istekao eksploatacioni vijek i potrebno je izvršiti izmjenu minimalno jednog kotla. Za navedenu lokaciju osigurana su sredstva za rekonstrukciju postojećeg sistema grijanja putem donacije Vlade SR Njemačke. Raspisan je tender i otvaranje ponuda zakazano je bilo za 16.10.2023;
- na lokaciji kasarne "Bilećki borci" u Bileći nije moguće uspostaviti rad sistema za zagrijavanje zbog toga što na cijelom sistemu postoji nekoliko kvarova koji se ne mogu otkloniti kapacitetima OSBiH;
- na lokaciji kasarne "Zaim Imamović" Pazarić ne može se pokrenuti sistem grijanja u predviđenom roku za početak grijne sezone zbog višestrukih kvarova na kotlu i razvodnom sistemu. Za navedenu lokaciju osigurana su sredstva za cjelokupnu zamjenu postojećeg sistema grijanja putem donacije Vlade SR Njemačke. Tenderska procedura je okončana, te se izvode radovi na zamjeni sistema grijanja.

Također, u navedenoj informaciji istaknuto je da je za početak grijne sezone 2023/2024 izvršena popuna LPG-om, ugljem (mrki i kocka), mazutom, peletom, dok je nabavka lož-ulja i ogrijevnog drveta u procesu ugovaranja na nivou MOBiH. Unutrašnjom preraspodjelom ZŠOSBiH je po pitanju energenata za početak grijne sezone osigurao dovoljne količine, a sam tok ugovaranja uslovit će njihovu dostupnost u dijelu grijne sezone tokom 2024. godine.

U odgovoru Ministarstva odbrane BiH, broj: 11-03-28-1924-26/23 od 27. 10. 2023, istaknuto je:

- uz donacije u projektu EXLOD urađene su četiri potpuno nove kotlovnice za zagrijavanje peletom i to za "Krupa" Hadžići, "Kula" Mrkonjić Grad, "Rabić" Derventa i "Teufik Buza" Visoko;
- uz donaciju Vlade RS Njemačke radi se kompletna rekonstrukcija grijanja na lokaciji kasarne "Zaim Imamović", a u toku 2024. izvršit će se djelimična rekonstrukcija sistema grijanja na lokaciji "Adil Bešić" Bihać, "Vojvoda Radomir Putnik" Doboj, "Kozara" Banja Luka, i "Bilećki borci" Bileća;
- zbog oraničenih budžetskih sredstava MOBiH nije u mogućnosti uraditi rekonstrukciju starih kotlovnica kojima su istekli tehnički resursi. Za dovođenje lokacija OSBiH na nivo nesmetanog funkcioniranja sistema grijanja potrebna su veće budžetska sredstva.

Također, u ostalim pritužbama izdvajaju se one u vezi s poštivanjem rokova za ocjenjivanje profesionalnih vojnih lica. Vojni povjerenik provodio je istragu po pritužbi zbog činjenice da nije realizirana Odluka komandanta od 28. 3. 2022, te da podnosilac pritužbe nije dobio službenu ocjenu o radu u predviđenim rokovima.

Operativna komanda obavijestila je Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH da je "ocjena o radu imenovanog urađena prema odluci komandanta Operativne komande Oružanih snaga BiH i upućena na odobrenje u Zajednički štab Oružanih snaga BiH, te da ocjena mora proći proces odobrenja i verifikacije u Zajedničkom štabu Oružanih snaga BiH kako bi postala zvanična."

Na traženje vojnog povjerenika, Zajednički štab Oružanih snaga BiH dostavio je, 15. 2. 2023, informaciju da je proces ocjenjivanja za podnosioca pritužbe okončan, te je dostavljena kopija službene ocjene.

Odjeljak B. Pružanje pravne pomoći

Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH je tokom izvještajnog perioda zaprimio 29 zahtjeva za pružanje pravne pomoći, u situacijama kada profesionalna vojna lica nisu željela podnijeti pritužbu, već su samo tražila tumačenje određenog propisa, pravni savjet ili stručnu pomoć prilikom rješavanja određenih statusnih pitanja.

Naime, kroz institut posredovanja vojni povjerenik nastojao je da se eventualni problemi sagledaju i pokušaju riješiti na nivou matičnih jedinica. Također, kroz razgovor s profesionalnim vojnim licima vojni povjerenik je, kad god je bilo moguće, pružajući pravnu pomoć uticao na otklanjanje eventualnih nepravilnosti, a sve s ciljem zaštite prava, s jedne strane, te stvaranja povoljnijih uslova za rad u radnim sredinama, s druge strane.

U izvještajnom periodu najveći broj slučajeva pravne pomoći evidentiran je u sljedećim oblastima:

- molbe za premještaj na nove pozicije zbog bolesti ili porodičnih potreba,
- narušeni međuljudski odnosi u radnom okruženju,
- mogućnosti produženja profesionalne vojne službe nakon sticanja uslova za penzionisanje,
- disciplinski postupak,
- ostvarivanje prava iz radnih odnosa,
- pravna pomoć prilikom prijema u Oružane snage BiH ili napredovanju u službi,
- premještaj/prekomanda profesionalnog vojnog lica,
- pitanja iz domena primjene Pravilnika o profesionalnom razvoju i upravljanju karijerom u MOBiH i OSBiH,
- tumačenje pravnih propisa.

Na sve zahtjeve za pravnom pomoći Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH odgovorio je blagovremeno i pružio potrebnu pravnu i stručnu pomoć. U tom procesu vojni povjerenik ostvario je kontakte sa svim nadležnim za rješavanje konkretnog problema, odnosno pružanje potrebne pomoći, te po potrebi skrenuo pažnju na eventualno učinjene propuste, pri čemu je data mogućnost za njihovo otklanjanje.

Odjeljak C. Najavljene i nenajavljene posjete jedinicama i komandama Oružanih snaga BiH

U skladu s članom 4. tačka f) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 51/09), vojni povjerenik ima ovlaštenje da u bilo kojem trenutku najavljeno ili nenajavljeno posjeti jedinice i komande Oružanih snaga BiH i organizacione jedinice Ministarstva odbrane BiH. Vojni povjerenik nastoji da u diskusiji i razgovoru s profesionalnim vojnim licima, kao i obilaskom lokacija i prostora u kojima borave ili ih koriste za potrebe službe, procijeni stanje ljudskih prava i sloboda i na osnovu toga utvrdi pravce svog djelovanja.

Tokom 2023. godine vojni povjerenik realizirao je 12 najavljenih i nenajavljenih posjeta kasarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH.

Vojni povjerenik posebno ističe zajedničke posjete realizirane s članovima Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH, a kratak pregled ovih posjeta i osnovna zapažanja dajemo u nastavku:

1. Posjeta 6. pješadijskoj brigadi OSBiH, a na osnovu brifinga komandanta i rukovodstva brigade, konstatirano je:

- popunjenost brigada je 68,13% ali se očekuju prijem vojnika XXIX i podoficira X klase,
- brigada obuhvata 11 lokacija Oružanih snaga BiH, od toga osam perspektivnih i tri neperspektivne,
- evidentirane su teškoće po pitanju ishrane profesionalnih vojnih lica i veliko odstupanje od plana i pravilnika o ishrani,
- evidentiran je nedostatak svih klasa materijalnih sredstava (MS – klasa I – X),
- nema kontinuiteta u nabavci i distribuciji materijalnih sredstava,
- evidentirane su teškoće u termoenergetskim postrojenjima i obezbjeđenju energenata za grijnu sezonu, što je višegodišnji problem.

2. Posjeta dijelu 5. pješadijske brigade OSBiH u Centru za borbenu obuku na poligonu OSBiH, Manjača:

- popunjenost brigade je 78,8%, a očekuje se dolazak 75 vojnika i 14 podoficira,
- pohvalan je broj žena u ovoj jedinici i iznosi preko 11%,
- nakon brifinga komandanta brigade i razgovora s rukovodstvom i pripadnicima jedinica, kao i obilaskom učesnika u vojnoj vježbi, konstatirano je da su teškoće i problemi identični kao i u 6. pješadijskoj brigadi, s naglaskom da se brigada na lokalitetu Dubrava, gdje je sjedište brigade, godinama suočava s problem vodosnabdijevanja.

3. Posjeta radionici za delaboraciju i uništavanje mina i minskoeksplozivnih sredstava „TROM“ Doboj:

- problem s velikim brojem upražnjenih formacijskih mjesta (FM) pa su prisiljeni da jedno profesionalno vojno lice obavlja više poslova i zadataka što izaziva nezadovoljstvo i nemogućnost nagrade,
- evidentirano je neredovno snabdijevanje materijalnim sredstvima i nedostatak namirnica koje su potrebne osobama koje rade s opasnim materijama (mlijeko, voće),

- evidentirano je neredovno održavanje materijalnih sredstava i postrojenja koji se koriste u procesu delaboracije i rada,
- utvrđen je nedostatak opreme za zaštitu na radu, što otežava rad profesionalnih vojnih lica i ugrožava njihovo zdravlje i život,
- **dugogodišnji problem je i nerješavanja statusa civilnih lica** koja zajedno s profesionalnim vojnim licima obavljaju iste poslove i zadatke (delaboracija i ostalo), a nemaju isti status (rad s opasnim materijama) i adekvatnu zakonom određenu naknadu.

4. Sastanak s generalskim korom Oružanih snaga BiH – generali iz Zajedničkog štaba, Operativne komande, Komande za podršku i komdatani brigada:

- Oružane snage BiH raspolažu sa 63 potrebne i perspektivne lokacije, 18 neperspektivnih i 9 lokacija spremnih za predaju civilnim organima vlasti,
- trenutna popunjenost Oružanih snaga BiH je 78,16%, a brojno stanje se povećava za 261 profesionalno vojno lice (vojnici XXIX klase) i 59 podoficira (X klasa),
- učešće žena u ukupnom broju Oružanih snaga BiH je 9,2%,
- među teškoćama se izdvajaju nedostatak i nedovoljna budžetska sredstva, problem javnih nabavki i blagovremeno obezbjeđenje materijalnih sredstava, te teškoće u osiguravanju nekih energenata za zagrijavanje lokacija, kao i njihova raznovrsnost (drvo, ugalj, gas, nafta, struja).

Sve navedene teškoće zapravo se podjednako odnose na sve lokacije i jedinice Oružanih snaga BiH, te predstavljaju sistemski problem, za čije rješavanje treba proaktivnije djelovanje i planiranje, kako bi se oni u budućnosti prevazišli, te pripadnicima Oružanih snaga BiH kreirali povoljniji uslovi za život i rad u okviru matičnih jedinica.

POGLAVLJE III.

OSTALE AKTIVNOSTI KOJE JE VOJNI POVJERENIK REALIZIRAO U 2023. GODINI

S ciljem potpunog informiranja o aktivnostima Ureda tokom 2023. godine, navodimo podatke o sastancima vojnog povjerenika, posjetama kasarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH, te ostale aktivnosti koje su preduzimate radi obavljanja parlamentarne kontrole rada, s jedne strane, a ujedno i izvršavanja zakonskih ovlaštenja, s druge strane.

Dakle, osim rada po pritužbama, što je primarni zadatak vojnog povjerenika, tokom 2023. godine realiziran je niz drugih aktivnosti, a čiji pregled dajemo hronološki u nastavku.

Januar 2023.

- 10.1.2023. - posjeta Komandi za obuku i doktrinu Komande za podršku Oružanih snaga BiH u Kasarni "Travnik";
- 11.1.2023. - božićni prijem u organizaciji predsjedavajuće Predsjedništva BiH Željke Cvijanović u Istočnom Sarajevu;
- 12. 1. 2023. - božićni prijem u Banjoj Luci u organizaciji Ministarstva odbrane BiH;
- 18.1.2023. - ceremonija primopredaje dužnosti komandanta operacije „Althea“ u BiH, održane u Glavnoj komandi EUFOR-a u bazi Butmir u Sarajevu.

Februar 2023.

- 2. 2. 2023. - radna posjeta članova njemačkog Odbora za odbranu u Bundestagu;
- 22. 2. 2023. - radni sastanak s članovima Odbora Evropskog parlamenta za vanjske poslove (AFET) – Pododbora za sigurnost i odbranu.

Mart 2023.

- 8. 3. 2023. - Konferencija povodom obilježavanja međunarodnog dana žena u BiH (PSBiH);
- 9. 3. 2023. - Godišnja konferencija o obuci Oružanih snaga BiH (Dom OSBiH – Sarajevo);
- 10. 3. 2023. - posjeta Generalnom inspektoratu MOBiH i predavanje novim inspektorima o aktivnostima parlamentarnog vojnog povjerenika BiH i saradnji s Generalnim inspektoratom MOBiH.

April 2023.

- 5. 4. 2023. - iftar u organizaciji vojnog muftije Ministarstva odbrane BiH – Dom OSBiH;
- 12. 4. 2023. - posjeta Ministarstvu odbrane BiH i sastanak sa zamjenicima ministra Aleksandrom Goganovićem i Slavenom Galićem;

- 27. 4. 2023. - 17. godišnja konferencija Generalnog inspektorata Ministarstva odbrane BiH i inspektora u komandama i jedinicama Oružanih snaga BiH;

Maj 2023.

- 11. 5. 2023. - Radionica Ministarstva odbrane BiH i Zajedničkog štaba OSBiH- Učešće žena - pripadnica Oružanih snaga BiH u mirovnim misijama;
- 12. 5. 2023. - obilježavanje dana III. pješadijskog (RS) puka Oružanih snaga BiH - Banja Luka;

Juni 2023.

- 1. 6. 2023. - sastanak s prvim presjedavajućim Komisije za reformu odbrane BiH Jimom Locherom;
- 8. 6. 2023. - Pregledna konferencija o sigurnosti u BiH – Zajednička komisija za odbranu i sigurnost BiH;
- 16. 6. 2023. - sastanak s vojnim atašekom Savezne Republike Njemačke pukovnikom Franzom - Josefom Nolteom;
- 18. 6. 2023. - 15. međunarodna konferencija ombudsmena za oružane snage – Austrija;
- 26. 6. 2023. - radna posjeta predstavnika Generalnog inspektorata MOBiH;
- 28. 6. 2023. - obilježavanju krsne slave (Vidovdan) 3. pješadijskog puka RS Oružanih snaga BiH;

Juli 2023.

- 31. 7. 2023. - obilježavanje 96. godišnjice osnivanja Kineske narodnooslobodilačke armije;

August 2023.

- 24. 8. 2023. - sastanak s vojnim atašekom Narodne Republike Kine u Bosni i Hercegovini;

Septembar 2023.

- 12. 9. 2023. - sastanak s predstavnicima (CIDS) Centra za integritet u sektoru odbrane;
- 15. 9. 2023. - vojna vježba EUFOR - a "Brzi odgovor 2023";
- 22. 9. 2023. - polaganje zakletve i prijem 29. klase profesionalnih vojnih lica – vojnika u Oružane snage BiH;
- 25. 9. 2023. - posjeta 6. pješadijskoj brigadi Operativne komande Oružanih snaga BiH, kasarna "Kozara" Banja Luka;
- 25. 9. 2023. - sastanak s generalskim korom Oružanih snaga BiH, kasarna "Kozara" Banja Luka;
- 26. 9. 2023. - posjeta 5. pješadijskoj brigadi Operativne komande Oružanih snaga BiH na poligon Manjača;

- 26. 9. 2023. – posjeta radionici za delaboraciju i uništavanja mina i minskoeksplozivnih sredstava „TROM“ Dobož;
- 27 - 29. 9. 2023. – radionica "Inkluzivni nadzor sigurnosnog sektora u Bosni i Hercegovini" (CESS – CSS Sarajevo).

Oktober 2023.

- 4. 10. 2023. - sastanak s delegacijom Štaba NATO-a u Sarajevu;
- 5. 10. 2023. - sastanak s predstavnicima ambasade Njemačke i Marinom Renier iz Bundestaga;
- 11 - 12. 10. 2023. - radionica "Izrada smjernica za korištenje društvenih mreža i online prostora od strane pripadnika MOBiH i OSBiH" (Trebinje);

Novembar 2023.

- 8. 11. 2023. - obilježavanje slave boračke organizacije Republike Srpske - hram Veljina;
- 9. 11. 2023. - radni sastanak s vojnim atašekom i saradnicima Narodne Republike Kine Cu Ciangom;
- 12. 11. 2023. - krsna slava vojnih sveštenika u Ministarstvu odbrane BiH i Oružanim snagama BiH (Hram – Reljevo – Rajlovac);
- 29. 11. 2023. - promocija UN-a u BiH: "Profesionalni put žena u sigurnosnom sektoru i Oružanim snagama BiH";
- 30. 11. 2023. - svečana ceremonija Zajedničkog štaba OSBiH povodom obilježavanja 18. godišnjice i Dana Oružanih snaga BiH;
- 30.11.2023. - svečana akademija Ministarstva odbrane BiH povodom obilježavanja 18. godišnjice i Dana Oružanih snaga BiH;

Decembar 2023.

- 10 -12. 12. 2023. - studijska posjeta Parlamentarnoj skupštini NATO-a, Misija NATO-a BiH u NATO-u (Brisel);
- 28. 12. 2023. - ceremonija prijema 30. klase profesionalnih vojnih lica u Oružane snage BiH, Rajlovac - Sarajevo.

**PARLAMENTARNI
VOJNI POVJERENIK
Boško Šiljegović**